

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۹/۰۷/۱۴

علی سمیع

ورود ترکیه به نظم مشارکت جهانی

حکومت ترکیه با وجودی که از جانب ایالات متحده تحت تهدید جدی سیاسی، نظامی و اقتصادی قرار داشت، باز هم خواست های آمریکا را در قسمت تعریف جایگاه جیوپولیتیکی و جیواستراتژیک جدید ترکیه نادیده گرفته به هم پیمانان ستراتژیک غیر غربی پیوست. تعریف جایگاه جدید البته معنی قطع روابط با غرب را نمی دهد، بل معنی ایجاد موازنه میان قدرت های بزرگ سیاسی، اقتصادی و نظامی را افاده می نماید. قرار گرفتن در میان قدرت ها، به معنی ایجاد موازنه در روابط سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی را می باشد. به عبارت دیگر، ایجاد موازنه هوشمندانه و کارا میان قدرت های بزرگ، شاخصه استقلالیت در تصمیم گیری ها و اقدامات منحصر به فرد را روی میز سران حکومتی ترکیه می گذارد. برنامه خریداری سیستم دفاع هوایی اس-400 روسی، نخستین قدم عملی بود که حکومت ترکیه در راستای تعریف جایگاه جدید ترکیه برداشته است. ترکیه با این اقدام خود، به جهانی شدن امریکایی یا نظم جهان یک قطبی نقطه پایان گذاشته و بر ستراتژی مشارکت جهانی روح و نفس بیشتر دمیده است که تفصیل خبری و سیاسی آنرا در نوشته امروزی خویش دنبال می نمایم.

برنامه خریداری سیستم دفاع هوایی اس-400 روسی از سوی ترکیه در دو سال گذشته یکی از خبرساز ترین و بحث برانگیز ترین مسئله بود که امروز به مرحله تطبیق رسید و نخستین بخش های این سیستم به ترکیه مواصلت نمود. رسانه های ترکیه موقع باز نمودن کارتن های مربوط به اس-400 را بطور زنده نشر می نمودند و اقدام خلاف میل امریکای ترکیه را به مردم ترکیه و جهان نمایش می دادند. قرار است بخش های دیگر این سیستم هم بزودی به ترکیه مواصلت نمایند. وزارت دفاع آمریکا قرار بود طی اعلامیه موضع ایالات متحده را در زمینه روشن و تحریم های مشروط خویش را بر ترکیه بطور عملی وضع نماید. کانگرس آمریکا هم خواهان وضع تحریم های مشروط بر ترکیه شده است، اما خلاف انتظار ها، موضعگیری پنتاگون در روز جمعه به تعویق افتاد. چنان بنظر میرسد که انتقال نا بهنگام سیستم اس-400، دور از انتظار ایالات متحده بوده و آنها را در بی برنامهگی و فقدان محاسبه و موضعگیری دقیق و عملی قرار داده است.

آگاهان امنیتی و نظامی روسیه گفته اند که انتقال تمام بخش های سیستم اس-400 به ترکیه تا چهار ماه دیگر به اتمام می رسد، اما بنظر می رسد که در وقت کمتر از چهارماه این جریان پایان می یابد، زیرا انتقال بخش های نخست آن هم در اواخر جولای و اوایل آگست زمان بندی شده بود، اما سریعتر و قبل از وقت تعیین شده انجام یافت.

حکومت ترکیه این سیستم را تا چهار الی شش هفته در سرحدات جنوب شرقی کشور انستال و همچنان می خواهد تا در عملیات های بزرگ در شمال شرق سوریه جهت امنیت هوایی اردوی ترکیه جابجا نموده از مزایای آن مستفید شود. قطعات مخصوص نظامی دفاع هوایی برای نصب، عملیات های تمریناتی و استفاده واقعی سیستم اس-400 در مناطق یادشده همچنان ایجاد شده اند.

خلاصه، ترکیه برنامه های خود را با استقامت تمام عملی نمود، حالا سوال اساسی اینست که ایالات متحده در جواب چه اقدام عملی می نماید.

دانش ما بر آنست که ایالات متحده مخصوصاً دونالد ترامپ، بیشتر بر وضع تحریم ها علاقمند هستند. باید خاطر نشان سازیم که وضع تحریم ها هیچگاهی آخرین قدم برای تکمیل و بدست آوری اهداف ستراتژیک بوده نمی تواند. وضع تحریم ها همیشه به تعلیق درآوردن منفعت های دوجانبه می باشد، اما اگر بی نتیجه باقی ماند و طرف تحریم شده راه بدیل را پیش گیرد، پس وضع کننده تحریم ها بیشتر با خطر باخت روبرو می شود. ازینرو کشور های بزرگ در صورت بی نتیجه ماندن تحریم ها، قدم دومی و سومی را همیشه محاسبه و روی دست می داشته باشند.

د پانو شمیره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرولو مخکې په خبر و لولئ

یافته های ما نشان می‌دهند که وضع تحریم‌ها برای دونالد ترامپ، اولین و آخرین قدم می‌باشد و اگر کارا نباشند، پس قدم و تهدید عملی تر از تحریم برایش گزینه نمی‌باشد. این نوع برخورد در روابط بین‌المللی و جهانی، وضع کننده تحریم‌ها را با شکست پرستیژ و بی‌تاثیر بودن بر اوضاع، روبرو می‌نماید!

نباید بدست فراموشی بسیاریم که نظم سیاسی و اقتصادی جهان همواره در مسیر رشد، انکشاف و تکامل تدریجی خود قرار دارد و به شکل سلسله وار یکی را پشت سر گذاشته با تاثیر پذیری از جریان‌ها، ضرورت‌ها و فاکتورهای جدید، وارد دوره نوینتری می‌شود. جهان ما الی سال 1989 در گرو نظم دو قطبی و جنگ سرد قرار داشت و بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، از سال 1991 الی 2008، نظم جهان یک قطبی با رهبری آمریکا و غرب بر روزگاران جهان حاکم می‌گردد. اگرچه هستند دانشمندانی که این دور را مرحله گزار از نظم سیاسی جهان دو قطبی به چند قطبی نامیده اند، اما در هر دو صورت اقتصاد و سیاست جهانی در این دور در ایالات متحده آمریکا متمرکز و غربی می‌باشد. اما بحران‌های اقتصادی و مالی برخاسته از آمریکا و نظام اقتصادی و مالی غربی در سال 2008، کشتزارهای تازه را برای نوده زنی و شگوفایی جریان‌های سیاسی و اقتصادی به ارمغان آوردند. فرصت‌ها مساعد گشت تا روزنه‌های جدید به عوض پیروی از نظم جهان یک قطبی به میان آیند. جهانی شدن آمریکایی (American Globalisation) یا جهانی شدن یک قطبی و یکجانبه جای خود را به گلوبل پارتنرشپ (Global Partnership) و یا هم مشارکت جهانی تبدیل نموده، مفهوم و معنی جدید را بر نظم سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهان وارد نموده است.

نظم امروزی نه تنها بر تاثیر بیرون مرزی بی‌همتای آمریکا که برنده جنگ‌های داغ بر علیه فاشیسم و سرد در برابر کمونیسم بی‌خدا می‌باشد، دیگرگونی ساختاری وارد نموده است که حتی بسترهای جیوپولیتیک، سازمانی، سیاسی و نظامی باقی مانده از دوران جنگ‌های سرد را نیز بر هم شکسته است. چرخش‌های آخر ترکیه در راستای ایجاد موازنه در روابط با قدرت‌های بزرگ جهان یکی از مثال‌های عملی جریان مشارکت جهانی می‌باشد که در برابر جهانی شدن یک قطبی ظهور نموده است. نظم مشارکت جهانی چهارچوب است که مستقل بودن و متفاوت بودن کشور‌ها را تضمین می‌نماید.

در ماه دسمبر سال 2014، رییس‌جمهور روسیه ستراتیژی جدید روابط و سیاست خارجی روسیه را در تالار وزارت خارجه ی آنکشور برای دیپلماتان روسی به معرفی می‌گیرد. موضوع «هر کشور حق دارد تا متفاوت باشد» نکته اساسی و محوری این ستراتیژی جدید روسی می‌باشد. روسیه این ستراتیژی را در جواب به ستراتیژی تحمیل دیموکراسی که از سوی آمریکا بر دیگران تطبیق می‌شد، به هم ریخته است. از سال 2011 الی امروز، تفکر روسی با تفکر آمریکایی در روریایی و رقابت قرار دارد. روسیه بر اصل حمایت از متفاوت بودن‌ها به عوض پذیرفتن نقش رهبری آمریکا بر نظم جهان، در کشمکش قرار دارد. این جریان باعث شده است تا برنامه‌های غرب بر ایران تطبیق نگردد، سرزمین از دست رفته سوریه دوباره بدست حکومت و دولت سوریه افتد، حتی اینکه ترکیه که عضو فعال ناتو و یکی از حامی‌های سرسخت غرب در دوران جنگ‌های سرد و ما بعد آن بود، آهسته آهسته دیزاین سیاسی-غربی خود را به نحو متفاوت سازد و برای بقای نظم و تفکر امروزی ترکی، به خریداری سیستم‌های دفاع هوایی و فضایی اس-400 (S-400) پردازد. سیستم دفاع هوایی اس-400 برای دفاع از میزایل‌ها و سیستم‌های تهاجمی هوایی غربی ساخته شده است. فروپاشی رژیم صدام حسین در عراق و نظام مؤثر قذافی در لیبیا، نمونه‌های از نابودی نظام‌های متفاوت می‌باشند. امروز مفکوره حاکم گردیده است که اگر صدام حسین و مؤثر قذافی دارای سیستم‌های دفاع هوایی اس-400 یا اس-300 می‌بودند، پس حملات هوایی بم افغان‌های غربی، هیچگاه بساط اردو‌های ایشان را بر چیده نمی‌توانست. امروز تکنالوژی نظامی پیشرفته غربی در اختیار کشور‌های مخالف ترکیه در منطقه نیز قرار دارد که امنیت و تاثیر ترکیه را در منطقه جدا تهدید می‌نماید. بنا بر همین ملحوظ خریداری سیستم اس-400 برای ترکیه انتخاب نه بل ضرورت مبرم می‌باشد. ترکیه روی همین اصل از یکسو با غرب می‌سازد و در عین حال، بدیل برای «روز میدادی» خود را در بیرون از غزب دمیال می‌نماید تا در پهلوی آنکه عضو ناتو هست، سیستم دفاعی در برابر ناتو و تکنالوژی‌های نظامی غربی را نیز داشته باشد.

خلاصه پارامیترها و بسترهای جیوپولیتیک، بعد از قد برافرازی محور‌های غیر آمریکایی، در تمام جهان دیگرگون گردیده است. امروز چین و روسیه با هم نزدیکتر از هر وقت دیگر اند، روابط روسیه و پاکستان هم در کانال‌های دو جانبه و هم در کانال‌های چند جانبه همچو سازمان همکاری‌های شانگهای در حالت بهتر شدن قرار دارد. در عین حال روابط و وابستگی‌های اقتصادی میان هند و چین به شکل روز افزون در گسترش است. پاکستان و هند در سازمان همکاری‌های شانگهای هر دو عضویت حاصل نموده اند. اما اگر درست متوجه شده باشیم، روابط و خیم روسیه و آمریکا بر گرمی روابط روسیه و چین، گرمی و سردی روابط چین و آمریکا بر گرمی روابط چین و روسیه و نزدیکی آمریکا با هند بر روابط ستراتیژیک و جیوپولیتیک روسیه و هند تاثیر منفی وارد نمی‌نماید. همچنان کشمکش‌ها و شمشیر کشی‌های چین و هندوستان بر روابط ستراتیژیک و جیوپولیتیک و اقتصادی ایشان و دیگر کشور‌های جهان تغییرات قابل ملاحظه منطقی و جهانی را به ارمغان نمی‌آورد.

در نظم جهان امروزی که بر اصل مشارکت جهانی استوار می باشد، تمامی کشور ها مسوولیت مشترک و در عین حال منحصر به فرد در راستای تامین امنیت داخلی و بین المللی و جهانی را دارا می باشند. مخالفت ها شکل انفرادی و خصوصی و دو جانبه را گرفته اند. هیچ کشوری برای کشور دیگر نباید هدایات و اوامر صادر نماید، هیچ جناحی به جناحی دیگری نباید خطوط، مقاصد، اهداف و مسیر سیاسی و اقتصادی تعیین نماید، اما در عین حال هیچ کشوری و هیچ جناحی نباید ثبات، آرامش، پیشرفت و آزادی ملتی و کشوری دیگر را به خطر مواجه نماید. ترکیه با اقدامات مستقلانه سیاسی، اقتصادی، نظامی و امنیتی خود با جهانی شدن یک قطبی وداع و آهسته آهسته وارد مرحله مشارکت جهانی شده است. وارد شدن به این مرحله شاید با تحریم های جدیتری امریکا و فشار های زیاد همراه باشد، اما در دراز مدت ارزش جیوپولیتیکی و جیواستراتژیک ترکیه را در معادلات منطقوی و میان قاره یی آسیا و اروپا به مراتب بهتر و والاتر نیز می نماید.

علی سمیع
نامزد دوکتورای رشته اقتصاد جهانی
پوهنتون کورونوس بوداپست